

Мектеп окуучуларынын эл аралык астрономиялык турнири тууралуу

ЖОБО

I. МЕКТЕП ОКУУЧУЛАРЫНЫН АСТРОНОМИЯЛЫК ТУРНИРИ (АСТРОТУРНИР) — мектеп окуучуларынын 7—11-класстар арасында илимий-изилдөө жана илимий проблемаларды чечүү, алардын чечимдерин ынанымдуу баяндоо, аларды илимий талкууларда — «таймаштарда» коргоо боюнча командалык мелдеш.

Астротурнир ачык, башкача айтканда, ага каалаган шаар, окуу жай, мекеме ж.б командалар катыша алат. Кыргызстан жана башка мамлекеттер. Астро турнирдин финалына катышуучу командалардын саны Астротурнир кеңешинин жобосу жана чечимдери менен аныкталат.

Командалар илимий талкууларга катышат - “таймаштар”, “мелдештерге” катышуучу командалардын саны, алардын ырааттуулугу жана эрежелери Турнирдин жобосу менен аныкталат.

II. АСТРОТУРНИРДИН КАТЫШУУЧУЛАРЫ

Командаларга 7-11-класстын окуучулары киргизилиши мүмкүн.

Астро турнирдеги команданын саны: 5 адам. Команданын жеке курамы Турнирдин ачгына чейин өзгөрбөйт. Команданы капитан жетектейт, ал Турнир учурунда команданын расмий өкүлү болуп саналат. Команда бир лидердин коштоосунда жүрөт. Жетекчилер команда мүчөлөрү катары эсептелбейт.

III. Калыстар тобунун курамы.

Калыстар тобу Астро турнир өткөн убакытка уюштуруу комитети тарабынан түзүлөт. Калыстар тобунун курамына илимий жана окуу жайлардын кызматкерлери жана окутуучулары чакырылат. Калыстар тобунун курамына команда лидерлери да кирет.

IV. НАТЫЙЖАЛАРЫ. АСТРОТУРНИРДИН ЖЕҢҮҮЧҮЛӨРҮ ЖАНА СЫЙЛЫКТАР

Командалык мелдеш. Астро турнирге катышкан командалар (сырттан өткөрүлгөн сынакта да, финалдык бөлүгүндө да) I, II, III даражадагы дипломдор же Катышуучунун дипломдору менен сыйланат.

МЕКТЕП ОКУУЧУЛАРЫНЫН ЭЛ АРАЛЫК АСТРОНОМИЯЛЫК ТУРНИРИН ӨТКӨРҮҮ РЕГЛАМЕНТИ

I. ТУРНИРДИН РЕГЛАМЕНТИ ЖӨНҮНДӨ

Мектеп окуучуларынын эл аралык астрономиялык турниринин жобосу Астротурнир жөнүндө жобонун ажырагыс бөлүгү болуп саналат. Ал Турнирдин өтүүсүнүн белгилүү бир тартибин аныктайт.

II. АСТРОТУРНИРДИН ТАПШЫРМАЛАРЫН ЖАРЫЯЛОО

Тапшырмалардын топтомун биротоло калыптандыруу астротурнир башталганга чейин 1-2 ай мурун жүргүзүлөт. УБИТАнын расмий баракчасында “Алтын түйүн” rdita.kg жана астротурнирдин бардык катышуучуларына жөнөтүлдү.

III. АСТРОТУРНИРДИ ӨТКӨРҮҮ ТАРТИБИ

Астро турнир уюштуруу комитети тарабынан бекитилген мөөнөттө өткөрүлөт.

Командалар илимий талкууларга катышат - "мелдештерге":

- а) бардык командалар катышкан тандоочу беттештердин эки, үч же төрт сериясы;
- б) тандоочу таймаштардын жыйынтыгы боюнча эң жакшы натыйжаларды көрсөткөн эки, үч же төрт команда катышкан финалдык беттеш.

Таймашка 2, 3 же 4 команда (командалардын жалпы санына жараша) катышат.

Мелдештерди өткөрүү эрежелери ушул Турнирдин Регламенти менен аныкталат.

Тандоочу беттештердин ар бир сериясы боюнча (биринчи таймаш, экинчи таймаш...) тайпаларды топторго бөлүштүрүү уюштуруу комитети тарабынан жүзөгө ашырылат.

Мүмкүн болсо, тандоо мелдештеринин бир сериясында жолуккан командалар кийинки серияларда кездешпөө үчүн топтор түзүлөт (командалардын саны аз, бирок мындай эреже ишке ашпай калышы мүмкүн).

Байланышы бар командалар. Кээ бир командалар "байланышкан" болушу мүмкүн. Мындай командалардын таймаштарга катышуусунун графиги алар бири-бири менен эч качан жолукпай тургандай түзүлөт: тандоочу беттештерде да, финалда да.

Эгерде тандоо беттештеринин жыйынтыгы боюнча эки же андан көп байланышкан командалар алдыда болсо, анда алардын бирөө гана финалга чыгат.

Эреже катары, Турнирге чогуу даярданган бир шаардын же областтын командалары кошулат. Мындан тышкары, каалаган эки (үч же андан көп) команда уюштуруу комитетинен аларды байланышкан деп кароону суранышы мүмкүн. Уюштуруу комитети мүмкүн болушунча мындай өтүнүчтөрдү канааттандырат.

Биринчи тандоо беттеши көрсөтмөлүү болушу мүмкүн. Көрсөтмөлүү беттеш турнирдин ачылыш күнүндө өткөрүлөт, ага N команда катышат, адатта N=3. Биринчиден, бул N командаларды тандоо милдеттүү эмес.

-*- Эгерде командалардын саны N барабар болсо, анда алардын баары көрсөтмөлүү беттешке катышат.

-*- Эгерде каалоочу командалардын саны Nдан көп болсо, анда каалоочулардан эң тажрыйбалуу командалар тандалат.

-*- Эгерде каалоочу командалардын саны N дан аз болсо, анда эң тажрыйбалуу командалар каалоочуларга кошулат.

-*- Эки же андан ашык команданын тажрыйбасы бирдей болгон учурда чүчүкулак кармалат.

Командалык тажрыйба критерийлери (артыкчылык тартибинде):

-*- Өткөн жылы Астро турнирде мыкты натыйжаларды көрсөткөн командалар.

-*- Астро турнирлерге көп жолу катышкан командалар.

-*- Тажрыйбалуу катышуучулардын саны көбүрөөк болгон командалар (ошол эле критерийлер боюнча).

-*- Жогорку класстын катышуучуларынан турган командалар.

«Таймаштар» үчүн каралган техникалык каражаттар - командалар салттуу каражаттар менен бирге (тактай, бор, плакаттарды жабыш үчүн орун) аткарганда командалар компьютердик презентация үчүн каражаттарды пайдалана алышат. Калыстар тобунун мүчөлөрү командаларды баалоодо командалар аткарган форманы эске алышпайт. Команда аткарууда салттуу каражаттарды колдондубу же компьютердик презентацияларды колдондубу - бул команданын өз тандоосу. Иш-аракеттердин негизинде командалардын ишмердүүлүгүнө баа берүү IV бөлүмдө берилген.

IV. ТАЙМАШТЫН ЭРЕЖЕЛЕРИ

1. Таймаштардагы ролдор

Эреже катары, таймашка 3 команда катышат, бирок 2 же 4 команда болушу мүмкүн (командалардын жалпы санына жараша). Согуш учурунда команданын мүчөлөрү бири-бири менен гана эркин баарлашышат. Күрөштүн башталышына чейин калыстар тобу жана командалар тааныштырылат жана (зарыл болсо) биринчи актыда командалардын аткара турган тартибин аныктоо үчүн чүчү кулак өткөрүлөт. Таймаш үч (эки, төрт) аракетте жүргүзүлөт. Ар бир иш-аракетте команда үч (эки, төрт) сапаттын биринде аракеттенет – Баяндамачы-1, Баяндамачы-2, Оппонент, Байкоочу. Согуштун кийинки аракеттеринде командалар роль ойноочу таймаш схемасына ылайык ролдорду алмаштырышат:

Төрт командалык салгылашуу	Үч командалык салгылашуу	Эки командалык салгылашуу
----------------------------	--------------------------	---------------------------

Команда	Аракет				Команда	Аракет			Команда	Аракет	
	I	II	III	IV		I	II	III		I	II
1	Д1	Д2	О	Н	1 2 3	Д1	Д2	О	1 2	Д1 Д2	Д2 Д1
2	Н	Д1	Д2	О		Д2	О	Д1			
3	О	Н	Д1	Д2		О	Д1	Д2			
4	Д2	О	Н	Д1							

2. Таймаш учурундагы команда башчысынын функциялары

Эреже катары, салгылашууга катышуучу командалардын жетекчилери бир эле мезгилде өткөрүлгөн башка салгылашуулардын калыстар тобунун мүчөлөрү болуп саналат.

Эгерде команданын лидери өз командасынын мелдешине катышса, ал командадан 4 метрден кем эмес алыс болушу керек. Бүткүл мелдеш учурунда команда менен ар кандай байланышка (расмий жарыяланган тыныгуудан тышкары) жол берилбейт.

3. Команданын иш-аракеттеги көрсөткүчтөрү

1-баяндамачы негизги физикалык идеяларга жана корутундуларга угуучулардын көңүлүн буруп, маселени чечүүнүн маңызын көрсөтөт. Мында алдын ала даярдалган иллюстративдик материалдарды жана демонстрацияларды (плакаттар, фотопринтер, доскадагы чиймелер ж.б.) колдонуу максатка ылайыктуу, бирок компьютердик презентациялар эрежелерде каралбайт. Докладды берүү үчүн зарыл болгон техникалык каражаттар жергиликтүү уюштуруу комитети менен алдын ала макулдашылууга тийиш.

Спикер-2 спикерден кийин сүйлөйт, ал өзүнүн чечимдерин баяндайт. Сүйлөө эрежелери баяндамачы-1 менен бирдей.

Оппонент баяндамалар боюнча сын-пикирлерин айтат жана баяндамачыларга маселени түшүнүүдө жана аны чечүүдөгү так эместиктерди жана каталарды көрсөткөн суроолорду берет. Оппонент ораторлордун чечимдеринин да, чыгып сүйлөгөн сөздөрүнүн да жакшы жактарын жана кемчиликтерин талдайт. Оппоненттин презентациясы маселенин өзүнүн чечими менен чектелбеши керек, бирок ал өзүнүн натыйжаларына таянышы мүмкүн.

Байкоочу жалпы талкууга гана катыша алат.

Баяндамачы топтордо бир адам отчет берет, команданын башка мүчөлөрү техникалык жардам көрсөтө алышат. Атаандаштын командасында команданын бардык мүчөлөрү суроолорду бере алат, бирок бир гана Атаандашы иш жүзүндө каршы чыгат. Суроолорго жооптор биринчи кезекте баяндамачы тарабынан берилет, бирок ал башка команда

мүчөлөрүнөн жоопту толуктоону суранышы мүмкүн. Оппоненттен кийинки талкуу негизинен баяндамачы менен оппоненттин ортосунда жүргүзүлөт, бирок талкууга башка команда мүчөлөрү да катыша алышат.

Команданын ар бир мүчөсү бир таймаштын классикалык аракеттеринде бир жолудан ашык эмес баяндамачынын милдетин аткара алат, ал эми каалаган сыпатта экиден көп эмес чыга алат (кыскача эскертүүлөр жана талкууларга катышуу сөз болуп эсептелбейт).

V. Мелдештин жобосу

1. Сөздөрдүн тартиби

Биринчи аракет алдында

Командаларды тааныштыруу – 2 мүн..

5 мүнөткө чейин мелдешке тапшырмаларды тандоо.

Тандалган тапшырмалар боюнча жазуу жүзүндөгү отчетторду жана материалдарды берүү
1 мүн.

Команда чүчүкулак 1 мүн.

Аткаруу тартиби – 1, 2, 3 жана 4-акт

Атаандаш 1 мүнөттүк тапшырма үчүн баяндамачыларды чакырат.

Баяндамачы-1ди баяндамага даярдоо (1, 2 кадам менен) 4 мин.

1-актыда, калыстар тобунун мүчөлөрүнүн бет ачары да ушул убакта өтөт.

3 жана 4-акттарда бул убакыт көбөйөт жана бул убакытка 7 мүнөттүк тыныгуу жарыяланат.

Баяндама 7 мүн.

Экспериментти көрсөтүү үчүн кошумча убакыт берилиши мүмкүн.

Баяндамачы-2дин баяндамага даярдалышы 3 мин.

Баяндама 7 мүн.

Экспериментти көрсөтүү үчүн кошумча убакыт берилиши мүмкүн.

Оппоненттин баяндамачыларга суроолору жана баяндамачылардын жооптору 3 мүн.

Оппоненттик кылууга даярдануу 3 мүн.

Оппоненттик кылуу (эки отчет үчүн) 6 мүн..

Аппонент мурунку үч упайдын убактысын өз каалоосу боюнча пайдаланууга укуктуу, бирок 12 мүнөткө калтырбаңыз. Алып баруучуга атаандашына алгачкы 6 мүнөттүн бүтүшүн эскертип, 9 мүнөттөн кийин каршылык көрсөтүүнү баштоого үндөш сунушталат.

Талаш-тартыш: Баяндамачы1 – Баяндамачы2 – Оппонент, жалпы талкуу 8 мүн.

Баяндамачылардын жыйынтыктоочу сөздөрү, ар бири 1 мүн.

Калыстар тобунун суроолорун тактоо 4 мүн.

Баалоо 2 мүн.

Эки командалык таймашта чакыруу 2-баяндамачы тарабынан жасалат, ал бул аракетте экинчи баяндамачы, андан кийин башка оппонент болот. Эки командалык кармаштын экинчи аракетинде 1-баяндамачы биринчи баяндоочу, андан кийин оппонент болот.

Жыйынтыгында тапшырмалар алдын ала тандалып алынат жана чакыруу жол-жобосу жок кылынат.

Мелдештин алып баруучусу (көбүнчө калыстар тобунун мүчөлөрүнүн бири) жогорудагы жоболорду көзөмөлдөйт жана (эстүү чектерде) алып салууга укуктуу. Алып баруучунун сөзүн үзгүлтүккө учуратуу үчүн кимдир бирөөнүн талаптары ж.б. кабыл алынгыс.

2. Мелдеш үчүн тапшырмаларды тандоо

2.1. Тандоочу беттештер

Биринчиден, калыстар тобу буга чейинки тандоочу мелдештерде командалар тарабынан билдирилген жана каршы болгон тапшырмалардын тизмесин жарыялайт (командалардын биринчи мелдешинде эч ким жок). Калган тапшырмалардын ичинен мелдеш үчүн тапшырмалар тандалып алынат. Эгерде калган тапшырмалар мелдешке катышкан командалардын санынан аз болсо, командалар мурда каршы болгон (бирок билдирилбеген) тапшырмалар оюндун мүмкүн болгон тапшырмаларынын санына кайтарылат. Калган тапшырмалардын тизмесинен командалар кезек-кезеги менен тапшырмаларды жок кылат (адегенде калыстар тобуна тизмени берүү менен, андан кийин калыстар тобунун суроосуна ачык жооп берүү менен), алардын саны мелдешке катышкан командалардын санына барабар болгонго чейин

Эгерде тандоо бирдей болсо, квалификациялык кармаштарда жогорку жыйынтыкка ээ болгон командага артыкчылык берилет. Бул учурда, башка команда(лар) калган тапшырмалардын ичинен тапшырмаларды кайра тандап алышат.

Финалдык беттеште чыгуунун тартиби чүчүкулак аркылуу аныкталат.

Ар кандай акыркы мелдеш аракеттеринде талкууланган максаттар ар кандай болушу керек.

3. Тапшырмалар боюнча отчетту чакыруу эрежелери

3.1. Тандоочу беттештер

Оппонент Кабарчыларды мелдеш үчүн тандалган, ал боюнча билдириле элек тапшырмалардын бирине чакыра алат. Акыркы аракетте каршылаш жалгыз калган тапшырманы аткарууга чакырат. Бул мелдеш схемасында "баш тартуу" каралган эмес.

VI. Калыстар тобу. Баалар. Рейтингдер.

Калыстар тобунун мүчөлөрү уюштуруу комитети тарабынан топторго бөлүнөт. Команда лидерлери өз аймактарынын (өлкөлөрүнүн) командалары ат салышкан топтордо калыстар тобунун мүчөсү боло алышпайт.

Ар бир аудиторияда калыстар тобунун мүчөлөрүнүн сунушталган саны: квалификациялык беттештер үчүн - 5, финалдык беттеш үчүн - 8.

Оозеки презентациялар күрөштүн калыстар тобу тарабынан бааланат. Жазылган баяндамалар күрөштөн кийин дароо калыстар тобунун көз карандысыз бөлүгү тарабынан бааланат (команда лидерлери жок).

Баалоо жана балл коюу

Баяндамачылардын баалары упайлардын суммасы 17ге барабар болушу керек. Башкача айтканда:

Д1 баасы	17	16	15	15	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
Д2 баасы	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	15	15	16	17

Баяндамачылардын баалары аракеттер бүткөндөн кийин дароо калыстар тобу тарабынан жарыяланат.

Атаандаштар төрт баллдык система боюнча бааланат (0дөн 4кө чейин). Төрт баллдык система боюнча баалардын карама-каршылык деңгээлине жана «салттуу мектеп системасынын» баасына болжолдуу дал келүүсү төмөнкүдөй:

Төрт баллдык система – салттуу система жана оппоненттик деңгээл

0 - 2 Оппоненттик болгон жок же эч нерсе айтылган жок, чындыгында.

13- ; 3 Оппоненттик болду, бирок бул иш боюнча өтө аз айтылды.

2 - 3+ ден 4кө чейин - Орто деңгээлдеги оппоненттик.

3 - 4+ ден 5ке чейин - Жакшы оппоненттик.

4 - 5+ Мыкты оппоненттик.

Оппоненттердин рейтинги иш-аракеттерден кийин дароо же бүт таймаштын аягында жарыяланышы мүмкүн. Акыркы учурда, биринчи эки аракет үчүн оппоненттерге коюлган баа кийинки аракеттердеги каршылыктын деңгээлине жараша жөнгө салынышы мүмкүн.

Ар бир аракет үчүн команданын орточо упайларын эсептөөдө эң жогорку жана эң төмөнкү упайлардын жарымы жокко чыгарылат (б.а. эң жогорку жана эң төмөнкү упайлардын жарымы бир балл деп эсептелет). Калган баалардын суммасы n-1ге бөлүнөт, мында n - калыстар тобунун мүчөлөрүнүн саны (n=4 же андан көп).

Тандоочу беттеште команданын жалпы упайлары ушундай жол менен эсептелген упайлардын суммасы менен аныкталат (эки командалык кармашта D1+D2+O үчүн алынган

орточо упайларды теңдөөчү коэффициентке кошумча көбөйтүлгөн жана $D1+D2$ үчүн, болжол менен 1,1-1,2) барабар жана жүздүктөргө чейин тегеректелген.

Команданын тандоочу мелдешиндеги жалпы упайлары мелдеште ойногон тапшырмаларды аткаруу үчүн упайлардын суммасы катары аныкталат.

VII. КОМАНДАЛАРДЫН РЕЙТИНГИ

Командалар тандоочу мелдештерде алынган упайлардын суммасынын негизинде квалификациялык мелдештердин жыйынтыгы боюнча рейтингде болушу мүмкүн.

Тандоочу мелдештердин жыйынтыгы боюнча командалардын рейтингин аныкталгандан кийин аныкталат

акыркы салгылашууда командалардын саны:

- 2 – аз сандагы командалар менен жана экинчи команда менен үчүнчү команданын ортосундагы так ажырым;
- 3 – эреже катары;
- 4 – үчүнчү жана төртүнчү командалар айырмаланбаган учурда командалардын олуттуу саны менен, бирок ошол эле учурда үчүнчү жана төртүнчү командаларга караганда төртүнчү жана бешинчи командалардын ортосунда чоң айырмачылык бар.

Эгерде бул командалардын бири финалдык беттешке катышуудан баш тартса, анын ордун кийинки орунда турган команда ээлей алат. Бул учурда финалдык мелдеште командалардын саны жогорудагы эрежелерге ылайык өзгөрүшү мүмкүн.

Командалардын акыркы рейтингин жасоого болот:

- – акыркы мелдештин жыйынтыгы боюнча;
- – акыркы мелдештин жыйынтыктарынын жана квалификациялык салгылашуулардан кийин болгон натыйжалардын суммасына негизделген.

VIII. ТУРНИРДИН ЖЫЙЫНТЫГЫ ЖАНА ЖЕҢҮҮЧҮЛӨРҮ

Финалдык мелдештин жыйынтыгы боюнча биринчи орунду ээлеген командага (же финалдык жана тандоочу мелдештин жыйынтыктарын айкалыштыруу боюнча кабыл алынган эреже) I-даражадагы Диплом ыйгарылат. Экинчи орунду ээлеген команда II даражадагы Диплом менен сыйланат. Үчүнчү орунду алган команда II же III даражадагы Диплом менен сыйланышы мүмкүн. Төртүнчү орунду ээлеген команда (анын ичинде төрт командалык финалдык беттеште) III даражадагы Диплом менен сыйланат. Үчүнчү даражадагы дипломдор финалга чыга албаган тандоочу мелдештин жыйынтыгы боюнча эң мыкты командалардын болжол менен 40% ыйгарылат. Калган командалар Катышуучунун дипломдору менен сыйланышат.

Финалдык таймашка катышууга укук алган, бирок ага катышуудан баш тарткан же команданын тең чыгуусуна байланыштуу катышууга укугу жок командалар ыйгарылат: * Эгерде команда рейтингде биринчи болуп, андан өтпөй калса, 2-даражадагы диплом. Экинчи командадан айырмаланбайт; * Үчүнчү даражадагы диплом - калган бардык учурларда.

Бардык мелдештердин жыйынтыгы боюнча айырмаланбаган командалар бирдей даражадагы Дипломдор менен сыйланууга тийиш.